

تمساح در تاریخ و ادبیات

گاندو در زبان فارسی

کروکودیل‌ها نام خود را از یونانیان گرفته‌اند. یونانی‌ها آنها را در رودخانه نیل مشاهده کرده و کروکودیلوس نامیدند، کلمه‌ای ترکیبی از کروک، به معنی سنگ‌های کناره رودها و دریلوس به معنی کرم. آنها این جانوران را "گرم‌های سنگ" نیز می‌نامیدند، چون کروکودیل‌ها روی سنگ‌های کنار رودخانه در آفتاب دراز می‌کشیدند. این حیوانات در عربستان تمساح نامیده می‌شوند. تمساح نامی عربی با ریشه‌ای مصری است. در ایران و در زبان پارسی کهن این جانور را "نهنگ" می‌نامیدند.

تمساح در ادبیات فارسی

درست است که در متون علمی کهن فارسی پژوهش‌های زیادی درباره تمساح یا همان نهنگ وجود ندارد، ولی این جانور در ادبیات کشور ما حضور پررنگی داشته است. شاعران نیرومندی، دلیری، جنگجویی و بی‌رحمی را در بسیاری از موارد با این جانور مثال زده‌اند. مثلاً فردوسی در شاهنامه می‌گوید:
«چهان را مخوان جز دلاور نهنگ/ بخاید به دندان چو گبرد به چنگ".
چرخه زندگی نهنگ یا همان تمساح و برخی از عادات و رفتارهای آن نیز در اشعار به کار رفته است. نحوه شکار این جانور در این بیت از اشعار خاقانی به خوبی مشخص است:

آن پیل مست انگيخته و ز دست شست آويخته

با بحر دست آميخته تمساح پيچان بينمش
خاقانی

در ایران فقط یک نوع تمساح وجود دارد که در استان سیستان و بلوچستان زندگی می‌کند و به آن گاندو می‌گویند. مردم بلوچ اعتقاد دارند گاندو مایه حیات و برکت است و رابطه آنها با گاندو دوستانه، صلح آمیز و توأم با احترام است. زندگی مردم بلوچستان قرن‌هاست که با این گونه پیوند خورده است. گاهی گاندو برای اینکه از برکه‌ای در یک روستا به برکه‌ای دیگر در روستای دیگری مهاجرت کند، از بین خانه‌های روستایی عبور می‌کند. خانه‌های محلی بلوچستان اغلب فاقد حیاط هستند. نکته جالب آن است که تا به حال حمله‌ای از سوی گاندو به مردم در طی این مهاجرت‌ها صورت نگرفته است و اهالی منطقه نیز هیچ‌گاه به این جانور آسیب نمی‌رساند.

به طور کلی وجود گاندو در برکه‌ها و استخرها برای اهالی و بومیان ساکن در کنار این منابع، تهدیدی محسوب نمی‌شود به طوری که

گاندو یکی از ثروت‌های طبیعی و خدادادی منطقه بلوچستان است و می‌تواند منبع مهمی برای توسعه صنعت گردشگری سیستان و بلوچستان باشد.

حتی بچه‌ها در این برکه‌ها شنا کرده و زنان با آسودگی خاطر در کنار برکه‌ها به شستن ظرف و لباس می‌پردازند.

تمساح در فرهنگ ایرانی

اشک تمساح: قدیمی‌ها معتقد بودند که تمساح هنگام گرسنگی مانند جسد بی جانی کنار ساحل دراز می‌کشد و اشکی لزج و مسموم از چشمان خود سرازیر می‌کند. حشراتی هم که به طعم غذا روی آن می‌نشینند، به آن می‌چسبند و تمساح هم هرازگاهی پوزه‌ای می‌چیناند و آنها را می‌بلعد. گریه دروغین را به خاطر همین داستان، " اشک تمساح" تعبیر کرده‌اند.

خواص دارویی

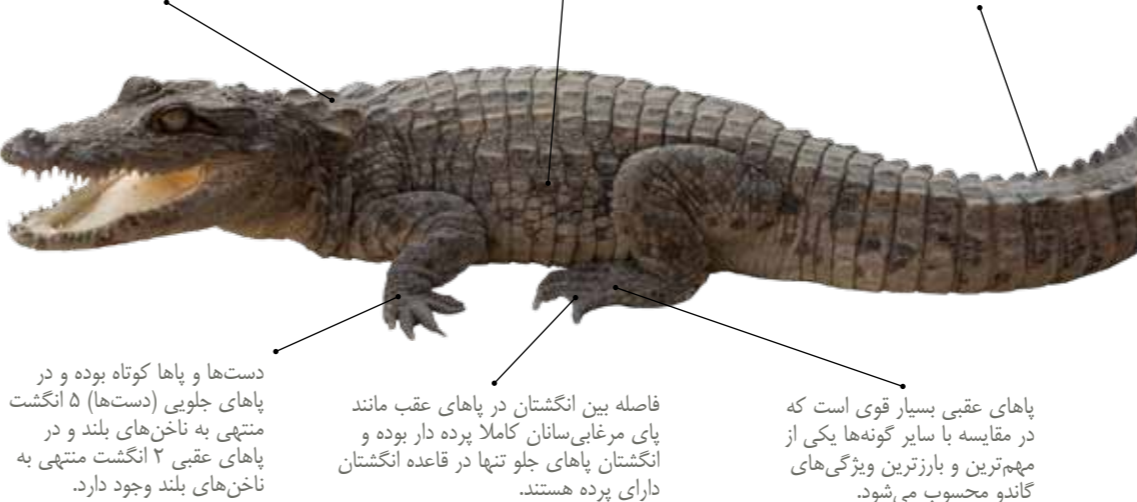
دانشمندان در ایالات متحده آمریکا عامل قوی و نیرومندی را در خون تمساح‌ها بنام کروکودیلین یافته‌اند که می‌تواند به سیستم ایمنی در مقابله با عفونت، مانند آنتی بیوتیک‌ها، کمک کند.

▲ تمساح‌های اولیه حدود ۲۴۰ میلیون سال پیش به وجود آمده‌اند. بسیاری فکر می‌کنند تمساح‌ها از زادگان دایناسورها هستند، اما آنها قبل از دایناسورها زندگی می‌کردند. عکس بالا متعلق است به تمساحی ۶۵ میلیون ساله که در مراکش پیدا شده است. Crocodile Khouigba, Morocco

ویژگی‌های ظاهری

نیمی از طول گاندو متعلق به دم جانور است. دم در قاعده بسیار پهن و ضخیم و در انتها باریک است و تنها وسیله شنای این جانور محسوب می‌شود. این دم گاندو را به شناگری قابل تبدیل کرده است.

پاهای عقبی بسیار قوی است که در مقایسه با سایر گونه‌ها یکی از مهم‌ترین و بارزترین ویژگی‌های گاندو محسوب می‌شود.

فاصله بین انگشتان در پاهای عقب مانند پای مرغایی‌سانان کاملاً پرده دار بوده و انگشتان پاهای جلو تنها در قاعده انگشتان دارای پرده هستند.

▲ مردمک چشم این گونه جهت سازگاری برای فعالیت‌های شبانه عمودی و بیضوی شکل است و دارای پلک سوم شفاف است که سطح چشم را زیر آب می‌پوشاند. عکس: جلال سپهر

مردم عقیده دارند وجود گاندو نشانه پاک ماندن آب است. به همین سبب نسل این جانور با وجود تعداد و پراکنش کم آن در ایران و بازار داغ پوستش در پاکستان، هنوز از بین نرفته است.

ویژگی‌های زیستی

فعالیت‌های گاندو – تخم‌گذاری و تولد

● در فصل زادآوری گاندوهای نر و ماده به شدت قلمروطلب می‌شوند و در برخورد با هم نوع خود حساس شده و با ضربات سر و دم و ایجاد سر و صدا حالت تهاجمی از خود نشان می‌دهند.
● در همه اعضای خانواده کروکودیل لقاح داخلی بوده و جنس نر به جنس ماده اظهار تمایل می‌کند. به دلیل اینکه جفت‌گیری در آب صورت می‌گیرد اندام‌های تناسلی شکل و نوع خاص پیدا کرده‌اند.
● برای تخم‌گذاری، جنس ماده گودالی شبیه به کوزه و یا تخم مرغ بزرگ حفر می‌کند و تخم‌ها را در بستر این حفره قرار می‌دهد. خاک محل تخم گذاری باید نرم و با رطوبت مناسب باشد که به راحتی تا عمق ۳۰ سانتی‌متری حفر شود. محل تخم‌گذاری معمولاً ساحل رودخانه است و در فاصله و ارتفاع مناسب از آب قرار دارد.

● تعداد تخم‌ها بنا بر عوامل مختلفی از جمله تغذیه و احتمالاً سن مادر متفاوت بوده و معمولاً بین ۲۰ تا ۳۰ تخم سفید و بیضی شکل متغیر است.

● در منطقه باهوکلالت که یکی از مناطق پراکنش گاندو در ایران است مراحل جفت‌گیری از اسفند ماه شروع می‌شود. تخم‌گذاری گاندو نیز در اردیبهشت ماه ثبت شده است.

● طول تخم‌ها به طور متوسط ۷ تا ۸ سانتی‌متر، عرض ۴ سانتی‌متر و وزن آنها بین ۸۵ تا ۱۰۰ گرم متغیر است. ۵۰ تا ۶۰ روز طول می‌کشد تا نوزادان از تخم خارج شوند که مصادف با اواسط تا اواخر تیرماه است.
● نوزادان مادر خود را در زمان خروج از تخم با ایجاد صدا مطلع می‌کنند؛ در این هنگام مادر خاک روی تخم‌ها را کنار می‌زند تا نوزادان بتوانند به سطح خاک بیایند. زیرا خود آنها توانایی به سطح آمدن را ندارند.

● نوزادان هنگام خروج از تخم ۲۵ سانتی‌متر طول، رنگ زیتونی روشن با لکه‌های سیاه روی سطح بدن دارند.

● در طول مدت رشد نوزادان مادر کنار آنهاست و از آنها حفاظت می‌کند.

تغذیه

● نوزادان از حشرات، دوزیستان و لارو آنها و همچنین بچه ماهی‌ها تغذیه می‌کنند. رژیم غذایی نوزادان همراه با رشد دچار تغییراتی می‌شود و در نهایت به رژیم غذایی عمدتاً متشکل از ماهی، پرندگان، پستانداران و دوزیستان ختم می‌شود.
● افراد بالغ اغلب از ماهی‌ها، گل‌خورک، سخت‌پوستان، پرندگان آبی و کنارآبی، پستانداران کوچک، سگ، بز و حتی از حشرات بزرگ تغذیه می‌کنند. در چندین نمونه در مدفوع گاندو در منطقه باهوکلالت بقایای ماهی، پر و پشم و سوسک یافت شده است. نوع تغذیهٔ گاندو به منابع

غذایی قابل دسترس بستگی دارد. مثلاً در نقاطی که جمعیت ماهی‌ها زیاد است به خصوص در فصول گرم‌تر،که ماهی‌ها به سبب تبخیر آب در یک یا چند برکه متمرکز می‌شوند، گاندو ماهی خوری را ترجیح می‌دهد. آنها همچنین به پرندگان و پستاندارانی که وارد زیستگاه‌شان می‌شوند عکس‌العمل نشان می‌دهند. در منطقه باهوکلالت شکار سگ‌های ولگرد و احشام اهلی نیز معمول است.

فعالیت‌های روزانه

● گاندو در ساعاتی که هوا خیلی گرم یا سرد و بارانی نباشد فعال‌تر است و در طول ساعاتی که دمای هوا قابل تحمل‌تر باشد در حال آفتاب گرفتن دیده می‌شود و در غیر این صورت داخل آب یا در سوراخ زیرزمینی خود پناه می‌گیرد.

● گاندو رفتارهای متفاوتی از جمله آفتاب گرفتن (basking)، نقب زنی یا حفر کردن زمین(burrowing)، جابجایی (migration)، قلمرو طلبی، دفاع از لانه و تخم‌ها و نوزادان و رفتارهای داخل و خارج از آب از خود نشان می‌دهد.

● نقب‌زنی را شاید بتوان بارزترین رفتار گاندو در بین تمام کروکودیل‌ها ذکر کرد که در تمام مناطق پراکنش آن گزارش شده است. نقب زنی اساساً برای ایجاد پناهگاه جهت فرار از گرما و خشکسالی در فصول گرم ایجاد می‌شود و در صورت خشک شدن آب رودخانه یا برکه بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد.
● گاندو اغلب برای یافتن برکه‌های پر آب و غذای کافی دست به مهاجرت می‌زند. این رفتار در منطقه باهوکلالت در فصول گرم دیده می‌شود که ناشی از خشکسالی است.

▲ آفتاب گرفتن در ساعات خاصی از روز بسته به شرایط محیطی و فصل از رفتارهای بارز روزانهٔ گاندو است عکس: اصغر مبارکی

زیستگاه تمساح پوزه کوتاه

منطقه حفاظت شده باهوکلالت (گاندو):

در ایران مهم‌ترین ناحیه زیست این گونه، منطقه حفاظت شده گاندو، در جنوب شرقی استان سیستان و بلوچستان است. این منطقه با مساحت ۴۶۵۱۸۱ هکتار در سال ۱۳۴۹ با نام "باهوکلالت" منطقه حفاظت شده اعلام شد و در سال ۱۳۶۱ به "گاندو" تغییر نام یافت. منطقه باهوکلالت در منتهی‌الیه گوشه جنوب شرقی کشور و در طول مرز ایران و پاکستان قرار دارد، وجود جنگل‌های حرا و تالاب‌های موجود در خلیج گواتر در محدوده آن باعث ارزش گذاری بین‌المللی این ناحیه شده است. در بیش از ۴۰۰ هکتار از اراضی ساحلی خلیج گواتر واقع در این منطقه، یکی از دست نخورده‌ترین جنگل‌های مانگرو در ایران گسترده شده است. باهوکلالت منطقه‌ای است هموار، با دامنه ارتفاعی صفر تا ۹۰۰ متر. نواحی مرتفع با وسعتی اندک نیز در شمال این منطقه قرار گرفته‌اند.

زیستگاه اصلی تمساح پوزه کوتاه در منطقه باهوکلالت و در مسیر رودخانه سرباز "کاجو" بوده که تا نزدیکی دریای عمان ادامه دارد.

منطقه مزبور محل بسیار خوبی برای زیست پستاندارانی از قبیل، خدنگ، بزمرجه هندی، شغال و سنجاب بلوچی است. همچنین آبیزان و دوزیستانی مانند ماهی گل‌خورک و پرندگانی از قبیل دراج، شب گرد بلوچی، گنجشک بلوچی، شه‌خور، عقاب دشتی و بسیاری از پرندگان خاص شبه قاره هند در این محدوده دیده می‌شوند. گونه‌های مهم گیاهی منطقه عبارتند از: حرا، چغندر، نقشه معطر،

▲ تمساح پوزه کوتاه در زیستگاه‌های بسیار متنوعی زیست می‌کند و از تمام منابع آبی موجود در زیستگاه‌های خود استفاده می‌کند. عکس: حامد مشیری

حیات‌وحش ایران، تمساح پوزه کوتاه صفحه چهار

▲ غربی‌ترین حد پراکنش جهانی تمساح پوزه کوتاه‌به جنوب استان سیستان و بلوچستان در کنار مرز پاکستان محدود می‌شود.

مریم گلی بیابانی. درختان میوه گرمسیری مانند موز و انبه نیز به صورت دست کاشت در منطقه وجود دارند. اما بیشترین اهمیت این منطقه به دلیل زیستگاه تمساح پوزه کوتاه است.

زیستگاه جدیدی که به تازگی توسط محیط‌بانان و کارشناسان محیط زیست شناسایی شده «رودخانه نهنگ» است که در ۱۴۰ کیلومتری جنوب شرقی شهر سروان در دهستان بزم پشت، در مرز ایران و پاکستان واقع شده و بین دو کشور مشترک است. این منطقه از لحاظ طبیعی، منطقه‌ای کاملاً بکر بوده و هیچگونه توسعه یافتگی قابل توجهی در آن به چشم نمی‌خورد. وجود روستاهای کوچک با ویژگی‌های کاملاً سنتی و همینطور دست‌نخوردگی منابع طبیعی در منطقه از جمله قابلیت‌هایی است که امنیت این گونه تمساح را در این منطقه تأمین می‌کند. عواملی همچون شرایط مناسب اکولوژیک، دخالت نکردن انسان در زیستگاه، وجود پوشش گیاهی و منابع آبی قابل توجه، پناه و غذا ضامن بقای این گونه است. جهت جریان این رودخانه به سمت جنوب غربی است و در مسیر خود به رودخانه شاهی کور و سپس رودخانه کوه پست می‌ریزد و در منطقه‌ای در نزدیکی روستای «هنگ» به خاک پاکستان وارد شده و در نهایت به خور گواتر و دریای عمان ختم می‌شود.

گاندو در ایران در رودخانه‌های باهوکلالت،

کاجو و نهنگ پراکنش دارد و احتمال دارد در

رودخانه‌های دیگر نیز حضور داشته باشد که هنوز شناخته نشده است.

حیات‌وحش ایران، تمساح پوزه کوتاه صفحه سه

حیات‌وحش ایران، تمساح پوزه کوتاه صفحه یک

پراکنش جهانی تمساح پوزه کوتاه

حیات‌وحش ایران، تمساح پوزه کوتاه صفحه پنج

بیشترین پراکندگی تمساح پوزه کوتاه در کشور هند است. این جانور در کشورهای سریلانکا، پاکستان، نپال و بنگلادش نیز زندگی می‌کند. غربی‌ترین نقطه پراکندگی این گونه در جنوب شرق ایران است. پراکندگی جهانی تمساح پوزه کوتاه در نقشه بالا نشان داده شده است.

New Guinea Crocodile Crocodylus novaeguineae تمساح گینه‌نو

Salt-water Crocodile Crocodylus porosus تمساح آب شور

Philippine Crocodile Crocodylus mindorensis تمساح فیلیپین

Siamese Crocodile Crocodylus siamensis تمساح تایلند

تهدیدات

تمساح پوزه کوتاه تالابی در ایران مانند بسیاری از گونه‌های دیگر حیات وحش مشکلات زیادی برای ادامه بقای خود دارد. تمساح پوزه کوتاه در طبقه‌بندی صورت گرفته توسط اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت جزء گونه‌های آسیب پذیر قرارگرفته است. "آسیب پذیر" به طبقه‌ای گفته می‌شود که در صورت ادامه یافتن عوامل تهدید آن گونه در آینده در طبقه "در معرض خطر انقراض" قرار می‌گیرد. بنا بر گزارش گروه تخصصی کورکودیل وابسته به (IUCN) از عوامل مهم تهدید کننده جهانی این گونه شکار بیش از حد و غیر قانونی و همچنین تخریب زیستگاه است. تخریب زیستگاه در سراسر مناطق پراکنش جهانی این گونه مهم‌ترین و تأثیرگذارترین عامل تلقی می‌شود. این گونه در هندوستان برای تفریح و برای پوستش به‌ویژه در دهه ۱۹۵۰ و دهه ۱۹۶۰ شکار می‌شد. شکار به سبب پوست این جانور زیبا مهم‌ترین و بزرگترین عامل کاهش جمعیت آن بوده است، اما دوره شکار آن دوره کوتاهی بوده است و به اندازه تخریب زیستگاه، توسعه صنعتی و کشاورزی، جمع‌آوری تخم‌ها بوسیله انسان و به دام افتادن در تورهای ماهی‌گیری در تهدید زیست این جانور طولانی و مؤثر نبوده است.

پرورش تمساح یک صنعت جدید است که امروزه تبدیل به صنعت بزرگی شده است و درآمد‌های قابل توجهی را نصیب مزرعه داران و کشورها می‌کند. گونه‌های مختلفی از کروکودیل‌ها در پرورشگاه تکثیر و پرورش پیدا می‌کنند و بسته به نیاز و اهداف تعریف شده در سنین مختلف کشتار می‌شوند. از پوست این کروکودیل‌ها برای تأمین نیازهای بازار داخل و صادرات پوست و تولید محصولاتِ مثل کیف، کفش، کمربند و … استفاده می‌شود.

کارگاه پرورش تمساح مرکز مناسبی برای انجام تحقیقات مختلف علمی روی کروکودیل‌هاست و تحقیق و بررسی عادات رفتاری، بیولوژی، نحوه تکثیر و پرورش، تأثیر انواع مواد غذایی بر رشد و … از جمله اموری است که در کارگاه پرورش تمساح به آسانی میسر می‌شود.

خوشبختانه در ایران به هیچ وجه این گونه شکار نمی‌شود حتی مردم محلی برای آن احترام خاصی قائل هستند. به طور کلی وجود گاندو در برکه‌ها و استخرها برای اهالی و بومیان ساکن در کنار این منابع تهدیدی محسوب نمی‌شود به طوری که حتی بچه‌ها در این برکه‌ها

گاندو در کنار رودخانه در استان خراسان جنوبی

گاندو بزرگ‌ترین خزنده خشکی‌زی ایران و خاورمیانه است. این گونه علاوه بر ارزش گونه‌ای، ارزش حفاظتی و ارزش اکولوژیک، ارزش زیباشناسی بسیاری دارد که می‌تواند برای مردم محلی درآمد پایداری از طریق جذب طبیعت گردی (اکوتوریسم) به همراه داشته باشد.

▲ یکی از مهم‌ترین عوامل تهدید تخم‌ها، نوزادان و تمساح‌های جوان وقوع سیلاب‌های شدید فصلی در بلوچستان است.
عکس: اشکان دانش

شنا کرده و زنان با آسودگی خاطر در کنار برکه‌ها به شستن ظرف و لباس می‌پردازند. طبق قوانین و ضوابط سازمان حفاظت محیط‌زیست گاندو از گونه‌های حمایت شده خزندگان ایران بشمار می‌آید و شکار آن جرمیه نقدی دارد. اما عامل تخریب زیستگاه حل نشدنی به نظر می‌رسد.

تبدیل اراضی حاشیه رودخانه و برکه‌ها به زمین کشاورزی، برداشت آب توسط موتور پمپ‌ها، سمپاشی برکه‌ها جهت مبارزه با مالاریا از جمله عواملی هستند که در منطقه بیشتر به چشم می‌خورند. البته باعث افتخار است که مردم بومی منطقه به دلیل اعتقادات خاصی که دارند از آسیب رساندن به کروکودیل خودداری می‌کنند. ضمن اینکه تهدیدی از جانب تمساح متوجه آنها نیست. در این میان باید به خشکسالی‌ها و سیل‌های پی در پی نیز اشاره کرد. کم آبی بیش از حد، موجب خشک شدن برکه‌ها میشود و پناهگاه و جای امن را از آنان می‌گیرد. سیلاب‌های تند و ناگهانی در اثر بارندگی‌های خاص منطقه که به شدت گل آلود هستند، موجب خفگی یا صدمات جسمانی و فیزیکی و موجب مرگ و میر نوزادان و افراد جوان می‌شود.

سد سازی عامل خطر‌ساز دیگری است که سبب بروز مشکلاتی برای تمساح‌ها می‌شود. ایجاد سدها از بروز سیلاب‌ها جلوگیری می‌کند که شاید از نظر حفظ منابع آب شیرین مهم باشند. آب جمع شده پشت سد به نظر برای تمساح مفید است اما بخش اعظمی از محل‌های لانه سازی برای گونه را زیر آب می‌برد. نکته دیگر آن است که سدها برای مهاجرت تمساح‌ها مشکلات جدی ایجاد می‌کنند.

عکس: اصغر مبارکی

وضعیت کنونی

گاندو از سوی اتحادیه جهانی حفاظت (IUCN) «آسیب پذیر» طبقه‌بندی شده و از سوی کنوانسیون تجارت بین‌المللی گونه‌های در خطر انقراض (CITES)، در ضمیمه I قرار دارد؛ یعنی، خرید و فروش آن به هر نحو و بدون مجوز از این کنوانسیون و دولت‌ها پیگرد قانونی دارد.

در هندوستان همه جمعیت‌های وحشی این گونه به صورت قانونی حفاظت می‌شوند و برنامه‌های مدیریتی گسترده جمعیت‌های این گونه را به صورت موفقیت آمیز بازگردانده است. برنامه‌های تکثیر در اسارت این گونه نیز موفق بوده‌اند و جمعیت‌های وحشی آن را احیا کرده و اکنون تعداد تمساح‌های تکثیر شده در اسارت به حدی است که زیستگاه‌های مطلوب جوابگوی همه آنها نیست.

در ایران نیز برنامه‌هایی جهت حفاظت، تکثیر در اسارت و افزایش جمعیت آن تدوین شده و در برخی موارد در حال اجراست. در حال حاضر حداقل ۳ سایت تحقیقاتی و تکثیر در اسارت این گونه در استان سیستان و بلوچستان راه اندازی شده یا در حال راه اندازی است.

سایت درگس چابهار

اهداف این سایت در دو بعد حفاظت از زیستگاه و حفاظت از جمعیت متمرکز است و برای رسیدن به این اهداف برنامه‌هایی در دو فاز مطالعاتی و اجرایی تدوین می شود.

فاز مطالعاتی این برنامه‌ها شامل بررسی خصوصیات گونه،

ویژگی‌های زیستگاه، محدودیت‌های بوم‌شناختی، شناسایی و معرفی زیستگاه‌های جدید و انجام ارزیابی زیستگاه از طریق بررسی‌های کارشناسی است و فاز اجرایی به ساخت و توسعه محل‌های نگهداری

▲ حدود ۶۰ درصد تخمهای گاندو به نوزاد تبدیل می‌شوند. بین پنج تا ۱۰ درصد این نوزادها در چهار سالگی به سن بلوغ می‌رسند.

عکس: اصغر مبارکی

حیات‌وحش ایران، تمساح پوزه کوتاه صفحه آخر

و احیای زیستگاه‌ها می‌پردازد. در خرداد ۱۳۸۹ خبر اولین تخم‌گذاری یک گاندوی ماده این سایت منتشر شد. در آن زمان ۶ گاندوی نر و ماده در آن نگهداری می‌شدند.

ایستگاه تحقیقاتی چاه‌نیمه دانشگاه زابل

این مرکز با همکاری اداره‌کل حفاظت محیط‌زیست استان سیستان و بلوچستان به منظور تکثیر گاندو فعالیت خود را آغاز کرده است. از اهداف دیگر این برنامه فعالیت‌های علمی و پژوهشی روی این گونه است.

زیستگاه جدید گاندو

عمده زیستگاه‌های شناخته شده گاندو در مناطق رودخانه‌ای باهو کلات، سرباز، کاجو و برکه‌های پیرسهراب، آزادی، کلاتی، درگس، گزمنزل، هوت کت و سد پیشین است.

عکس: اصغر مبارکی

منابع:

مبارکی،اصغر،۱۳۷۷، مقدمه ای بر شناخت کروکودیل، فصلنامه محیط زیست، جلد دهم، شماره اول، بهار ۱۳۷۷، ۳۴-۴۱

مبارکی ،اصغر، ۱۳۸۰، بررسی کروکودیل پوزه کوتاه در ایران، فصلنامه محیط زیست ، شماره سی و پنجم، ۷۸-۲۴

Mobaraki. Asghar, Proceeding of 16th working meeting of the crocodile specialist group, Florida, USA, Muggger Crocodile study in Iran Mobaraki. Asghar, Crocodile specialist group newsletter, Reports from Iran, Vol. 17, No1- Vol. 18 No 1- Vol. 18, No 2- Vol. 19, No 3 Mobaraki. Asghar, 2004, 17th working meeting of SSC-IUCN Crocodile specialist group, Darwin, Australia, May,Drought effects on Muggger crocodile population in Iran. Mobaraki. Asghar, Crocodile specialist group newsletter, Reports from Iran, " Movement Behavior of Muggers" Vol. 26 No 1, Jan-Mar 2007

گردآوری:

شادی توکلی‌مهر، علی ترک قشقای

طراح گرافیک: پویان محسنی‌نیا

صفحه آرا: حامد مشیری

ویراستار: سحر مازیار

یاهمکاری: اصغر مبارکی

شماره پروژه: ((123)) (IRA/SGP/OP4/RAF/Y2/09/14)

تاریخ انتشار: دیماه ۱۳۹۰

آدرس: ایران – تهران – ۱۶۸۹۷۳۳۷۶۷

تلفن: ۲۳۲۳۲۳۸ (+۹۸۲۱)

www.plan4land.org | info@plan4land.org

لیست سرخ اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت (IUCN) در سال ۱۹۶۳ میلادی جهت نشان دادن وضعیت حفاظتی گونه‌های گیاهی و جانوری سراسر جهان به وجود آمد، این فهرست دارای ضوابطی برای ارزیابی میزان خطر انقراض هزاران گونه و زیرگونه در جهان است.

عکس جلد: جمال سپهر

وضعیت حفاظتی تمساح پوزه کوتاه در جهان

EX **منقرض شده**

EW **گونه‌های باقی مانده در اسارت**

CR **درآستانه انقراض**

EN **درمعرض خطر**

VU **آسیب پذیر**

NT **تهدید پذیر**

LC **نگرانی کمتر**

DD **اطلاعات کافی نیست**

NE **وضعیت گونه ارزیابی نشده**

حیات وحش ایران

تمساح پوزه کوتاه Marsh Crocodile